

Kosmova Kronika Čechů (*Cosmae Pragensis Chronica Boemorum*)

Kosmas

Většina informací o něm je známa z jeho kroniky. Narodil se roku 1045, pravděpodobně do kněžské rodiny. Svě základní vzdělání získal při pražském kostele, po jeho absolvování zůstal v Praze asi do svých 29 let a roku 1074 vycestoval do ciziny a to do Lutychu (Belgie), kde studoval trivium na katedrální škole svatého Lamberta, s kterou české prostředí mělo značné styky, a patřila k nejlepším v Evropě, jeho mistrem byl slavný matematik Frank. Kolem roku 1090 se vrací zpět do Čech, kde se stává kanovníkem pražské svatovítské kapituly. Roku 1094 vycestoval jako doprovod pražského biskupa do Mantovy a následně do Mohuče. 18. června roku 1099 byl v Ostřihomi vysvěcen na kněze, a to mu dopomohlo k získání titulu děkana pražské kapituly. V kronice je zmínka o smrti jeho manželky Božetěchy 23. ledna roku 1117, s níž měl syna Jindřicha, o němž se vedou dohady, že se jedná o Jindřicha Zdíka, biskupa olomouckého. Kosmas se dožil nezvykle vysokého věku na svou dobu, zemřel 21. října roku 1125 v Praze ve věku 80 let.

Kronika Čechů

Svou kroniku začal psát na sklonku života kolem roku 1119 a končí autorovou smrtí roku 1125, je ale možné že první část kroniky měl napsanou již v roce 1110. Kronika je rozdělena do tří knih, z nichž třetí je nedokončena, Kosmas měl pravděpodobně záměr napsat jen dvě knihy, ke kterým později připojil i třetí. Originál kroniky se nedochoval, ale je známo 15 rukopisů, z nichž nejznámější je rukopis Budyšínský z přelomu 12. a 13. století. Kronika je věnována mělnickému proboštu Šebířovy.

Kniha první

Na začátku této knihy autor líčí nejstarší doby Čech podle starých pověstí. Začíná zmínkou o potopě světa a stavbou babylónské věže, rozptýlení různých jazykových rodů a jejich následné toulání. Pokračuje příchodem prvních lidí do našich končin vedených praotcem Čechem, Krokem a jeho dcerami a dohodou mezi Čechy a Přemyslem Oráčem. Kosmas začíná datovat kroniku od roku 894 tj. pokřtěním knížete Bořivoje. První kniha končí smrtí knížete Jaromíra roku 1038.

Kniha druhá

Začíná předmluvou ke Klimentovi opatu břevnovského kostela. Druhá část kroniky pokračuje vládou Břetislava I. Ten se vydává do Hnězda pro ostatky svatého Vojtěcha. Kniha končí smrtí krále Vratislava II. a nástupem Břetislava II. na trůn roku 1092.

Kniha třetí

Neplánovaná třetí kniha začíná Kosmovou omluvou, v které odůvodňuje, proč neměl v úmyslu psát pokračování předchozích dvou knih a jak je obtížné psát pravdu, aniž by kohokoliv urazil či znevážil. V ní líčí průběh českých dějin do smrti Vladislava v roce 1125 a zmiňuje se i o smrti císaře Jindřicha IV. a o nastoupení knížete Soběslava. V závěru knihy je dopsána zmínka o Kosmově smrti.

Kosmova kronika je jedním z nejvýznamnějších literárních děl, které vznikly na našem území, a tudíž je pro nás důležitým pramenem pro poznání raného středověku v Čechách. Nejlepší vydáním je kritická edice od Bertholda Bretholze, kterou vydal v **Monumenta Germaniae Historica** roku 1923. Tu můžeme nalézt v digitální podobě na www.dmgh.de

Jako většina písemností té doby byla i Kosmova kronika napsána v latině. Do českého jazyka byla kronika přeložena Karlem Hrdinou v roce 1929 a později byla jeho verze upravena. Kronika je psaná chronologicky, a přesto některé letopočty v ní jsou bez jakéhokoliv záznamu, jakoby se v těchto letech nic důležitého neodehrálo. Pro sepsání kroniky mu jako vzor posloužila světová kronika Reginona z Prümü, legenda Vita Lamberti a další předlohy.

Kosmovi pokračovatelé

Kosmas ovlivnil svým dílem i řadu jiných kronikářů, k nimž patřil: Kanovník vyšehradský, Mnich sázavský, Vincentius, Druhé pokračování Kosmovo, aj. Jeho dílo bylo inspirací i pro „Dalimila“ nebo Přibíka Pulkavy z Radenína.

Edice

Cosmae Pragensis Chronica Boemorum. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874.

Cosmae Pragensis Chronica Boemorum. Eds. B. Bretholz, W. Weinberger. MGH Scriptorum rerum Germanicarum, Nova series II. Berlin 1923.

Český překlad

Hrdina, Karel - Bláhová, Marie - Moravová, Magdalena - Wihoda, Martin: *Kronika Čechů* (= Edice Memoria medii aevi). Praha 2011.

Literatura

BLÁHOVÁ, Marie: *Kosmova kronika česká*. Praha 1972.

NECHUTOVÁ, Jana: *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*. Praha 2000, s. 67-73.

TŘEŠTÍK, Dušan: *Kosmas. Studie s výběrem Kosmovy Kroniky*. Praha 1972.